

Det här är FORSS

Tre Landsting
Jönköping - Kalmar - Östergötland

Samverkansnämnden

FORSS

PRIORITERINGSKOMMITTÉER

PK1

PK 2

PK 3

PK 5

Landstingen i den sydöstra sjukvårdsregionen, det vill säga Östergötlands, Jönköpings och Kalmar län, står bakom och finansierar **Forskningsrådet i Sydöstra Sverige - FORSS**. Hälsouniversitetet (HU) i Linköping bidrar med sitt kunnande kring FoU.

Samverkansnämnden i Sydöstra Sjukvårdsregionen är huvudman för FORSS. Nämnden består av ett antal förtroendevalda med central place-

ring inom de tre landstingen. Denna nämnd lägger fast ramarna för FORSS arbete.

Ordförande i FORSS är en av regionens landstingsdirektörer. Uppgiften cirkulerar. Under 2003 sköts den av Johan Assarsson, Kalmar.

I FORSS ingår också en representant från HU, en från varje landsting, en expert från Karolinska Institutet samt ordförandena i de fyra prioriteringskommittéerna i FORSS.

Kommittéernas uppgift är att granska, bedöma och lämna förslag till FORSS beträffande de ansökningar om anslag som kommer in. De har olika ansvarsområden när det gäller bedömningar:

PK 1: "Den växande människans hälsa".

PK 2: "Den vuxna människans hälsa".

PK 3: "Den äldre människans hälsa".

PK 5: (kommitté 4 är vilande)
FoU inom kvalitet, utvärdering och verksamhetsutveckling.

Guldkörin

Nyheter från **FORSS** Forskningsrådet i Sydöstra Sverige

Webben är perfekt för insamling av information, säger professor **Staffan Smeds**. FORSS-dagens deltagare får också hjälp att hitta matnyttiga adresser.

En heldag för nytänkare

FORSS-dagen 7 mars 2003 för alla som vill pröva sin idé

FORSS-dagen i Nässjö är till för dig som har en idé som du vill utveckla. Här får du veta hur du ska göra för att komma vidare. Ett tiotal forskare från olika kompetensområden finns på plats för att svara på frågor och ge råd och tips.

Text Britta Linebäck Foto Staffan Gustavsson

Den 7 mars 2003 anordnas för fjärde gången en "FoU-dag för forskare i startgröparna" på Träcentrum i Nässjö. Inbjudan går ut till alla som arbetar med människor och vård i Östergötlands, Jönköpings och Kalmar län. Dagen fylls av föreläsningar i storsal och samtal i mindre grupper, då deltagarna kan vandra runt till olika "stationer". De gemensamma samlingarna handlar om vad FORSS står för, och hur sjukvård och forskning är sammanlänkade. Mer i detalj blir det när man går in på hur en ansökan ska skrivas, och när deltagarna i samband med det får ställa sina egna frågor.

- Det brukar fungera mycket bra, säger professor Staffan Smeds, som medverkade under den senaste FORSS-dagen.

Staffan Smeds har själv ägnat många år åt forskning, och är en av dem som tagit emot funderingar och trevande frågor vid någon av stationerna. Oftast blir diskussionerna mycket konkreta.

- Det kan till exempel vara en sjukgymnast som vill undersöka hur människor lättare kan lära sig att gå efter en operation, och undrar hur hon ska skriva sin ansökan. Vi diskuterar metoder tillsammans, och hon får hjälp att formulera en ansökan som hon kan gå vidare med.

Ämnet statistik är också en viktig del av programmet, eftersom det är en komponent som ofta finns med i forskning. Men, säger Staffan Smeds, ibland kan kurvor och tabeller ersättas av intervjuer. Ingen av metoderna är bättre eller sämre, det gäller bara att använda en som passar uppdraget.

- Huvudsaken är att patienten står i centrum i frågeställningen.

Mjuka frågor passar bra i FORSS-sam-

14 sköterskor redo för klinisk forskning

”En tillgång för hela regionen”

– Diffusa frågor är ingenting att vara rädd för, tvärtom. De kan vara embryot till en viktig upptäckt. Men för att bli mer än luddiga funderingar, måste de bearbetas på ett riktigt sätt.

Det säger Srinivas Uppugunduri, kursledare för en terminslång FORSS-utbildning i klinisk forskning. I december avslutades kursen. 14 sköterskor har därmed skaffat sig redskap att förvandla lösa tankar till konkreta undersökningar.

Text Britta Linebäck
Foto Bengt Arne Ignell

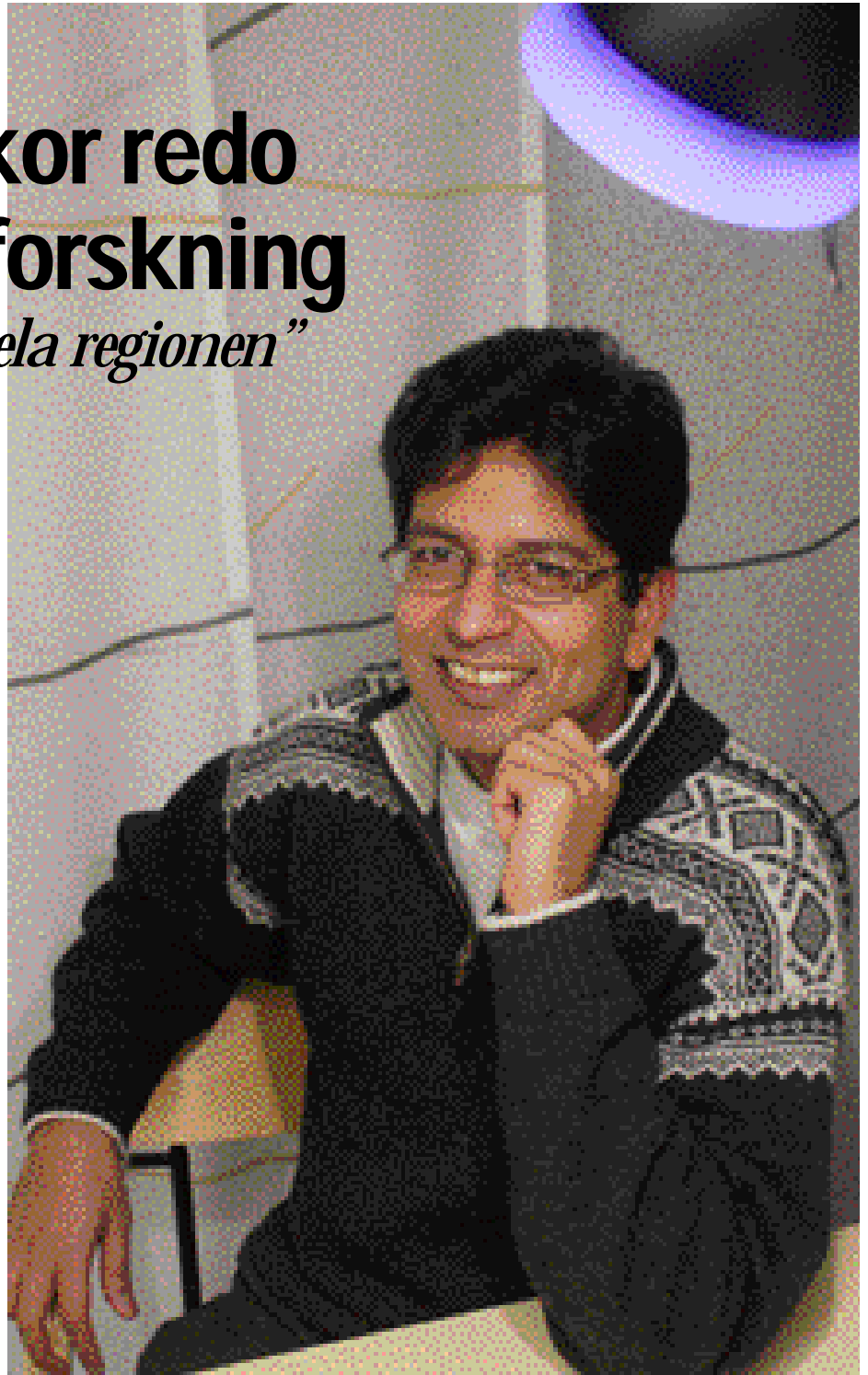
De 14 sjuksköterskorna – 13 kvinnor och en man – har satsat en halvdag per vecka på föreläsningar och gruppgenomgångar. En hel del tid har dessutom krävts för eget arbete.

Eftersom deltagarna kommit från olika delar av regionen, har de sju föreläsningarna anordnats omväxlande i Linköping, Jönköping och Kalmar. De har varvats med träffar ortsvis, då varje grupp suttit ner med sin handledare på hemmaplan.

Upplägget med lokala träffar och kursdagar som varat i fyra timmar istället för heldag, är ett försök att ge fler möjlighet att delta. Tidsbristen är annars en vanligt förekommande käpp i hjulet för vidareutbildning, påpekar Srinivas Uppugunduri.

Det är FORSS som ligger bakom kursen, i samarbete med Berzelius Clinical Research Center i Linköping. Kombinationen, med en basal introduktionskurs i kliniska studier och ett regionalt perspektiv, har inte förekommit tidigare.

– Den formen har flera fördelar. Antag att du vill göra en studie om bensår. Det går kanske inte att hitta tillräckligt många fall i t ex Oskarshamn. Då är det en tillgång att ha hela regionen som underlag att jobba med.

– Det är viktigt att forskning bedrivs på ett seriöst sätt. Kursdeltagarna har fått lära sig de rätta grunderna, säger kursledaren **Srinivas Uppugunduri**.

– Det är också betydligt enklare att delta i en regional kurs än att avsätta tid för att åka till Stockholm.

Att alla deltagarna har många år i yrket och är säkra i sin yrkesroll är en fördel.

– De behöver inte fundera på hur systemet fungerar, utan kan koncentrera sig på att lära sig verktygen, säger Srinivas Uppugunduri.

Undervisningen har varit systematiskt upplagd, och deltagarna har praktiserat de teorier de fått lyssna till ge-

nom att planera och lägga upp var sitt eget projekt.

Föreläsningarna har steg för steg belyst hur en god forskning planeras och genomförs. Den första träffen gav en mer allmän information om uppläggningsen av kursen, om vetenskapliga förhållningssätt och hur systematiska studier går till. Distriktssköterskan Malou Lindberg var också inbjuden för att berätta om sin erfarenhet av att forska (se också Guldkorn nr 1/2002).

"Kursen rekommenderas "

Linnea Andersson
Barnkliniken,
Jönköping

På min arbetsplats håller vi på med en laktobacillstudie, om att lindra och förebygga allergier hos små barn. Det är mycket intressant och spännande. Men eftersom jag känner att jag bara "slängdes" in i det arbetet, så har den här kursen passat utmärkt för mig. Föreläsarna har varit duktiga, och jag har fått många svar på sådant jag undrat över, teoretiskt och forskningsmässigt. Att placeringen av föreläsningarna har förlagts till olika orter har varit en fördel – det är skönt att inte behöva åka iväg alltid, utan istället få vara hemmavid någon gång också.

Jag arbetar 75 procent på mitt vanliga arbete, så med laktobacillstudien och kursen har det blivit mer än 100 procent emellanåt. Men eftersom det känts så meningsfullt, har det gått bra.

Vi är tre från barnkliniken som gått kursen samtidigt. För att praktisera det vi lyssnade till har alla fått bygga upp en studie under kursens gång. Vi tre jobbade tillsammans, och valde en frågeställning om glutenallergi. Eftersom en termin är för kort tid för att verkligen hinna genomföra något, fick det bli en pilotstudie. Jag rekommenderar fler att gå den här utbildningen, inte minst från primärvården.

"Jag vill gärna lära mig mer nu"

Madeleine Carlsson
Blå Kustens VC,
Oskarshamn

Allt har varit intressant, faktiskt.

Eftersom jag inte har någon tidigare erfarenhet av forskning, har jag verkligen lärt mig jättemycket. Jag har barn och familj, så utmaningen har varit att få tiden att räcka. Om jag haft mer egen tid skulle jag ha satsat

ännu mer på kursen. Jag jobbar 75 procent på vårdcentralen. En stor del av arbetet med kursen har fått skötas på kvällstid och lediga dagar.

Vi är två som deltagit från vårdcentralen i Oskarshamn. Min kollega har erfarenhet av kliniska provningar, och det var hon som lockade med mig på kursen.

När man skulle välja något ämne att göra egna tillämpningar på, valde vi att göra vår studie om KOL-patienter. Vi har både astma- och KOL-patienter på vårdcentralen, så det föll sig ganska naturligt. Vi vill gärna fortsätta och gå vidare med den studien, så vi funderar på att söka projekt pengar till det. Det skulle passa bra, eftersom det kommer att starta en mottagning för astma- och KOL-patienter på vår vårdcentral.

Jag är fortfarande ny i de här sammanhangen. Men efter höstens kurs har jag ändå blivit mycket mer insatt, och jag skulle gärna lära mig mer.

Forskningsetiska aspekter och krav belystes på olika sätt vid den andra föreläsningen. Vid träff nummer tre var temat hur kliniska studier planeras, och vid den fjärde träffen föreläste två sköterskor om det praktiska genomförandet.

Den femte föreläsningen handlade om dokumentation, och den näst sista om studierapportering med kvalitetsdeklaration. I mitten av december var det dags för avslutning. Alla deltagare presenterade sina forskningsprojekt, och fick diplom för väl genomförd kurs.

Ett viktigt mål för kursen var att lära ut hur forskning och undersökningar ska bedrivas för att resultatet ska kunna betraktas som seriöst.

– Därmed inte sagt att all forskning måste bli "lyckad". Forskning är inte som fotboll, där man vinner eller förlorar, säger Srinivas Uppugunduri.

– Även om den idé man startade med

"Forskning är inte som fotboll där man vinner eller förlorar."

inte visar sig vara det man trodde, så är det inte ett misslyckande. Istället är det ett resultat som gör att man kan släppa den tankegången och gå vidare. Det är en lärdom.

Han ger ett belysande exempel på en väkänd forskarupptäckt.

– En läkare i Österrike märkte att kollegan i salen bredvid hade en mycket lägre dödlighet bland sina patienter. Efter att ha testat alla orsaker han kunde komma på, var det bara en sak kvar att kontrollera: betydelsen av att tvätta händerna mellan besök på obduktio-

nen och den egna avdelningen. Det visade sig vara den stora skillnaden – han hittade den till slut.

Det tillvägagångssättet, med ett systematiskt tänkande, utgör grunden i all forskning. Kanske kan man inte förklara *varför* saker händer, men man har upptäckt *att* de gör det.

Srinivas Uppugunduri är apotekschef i Linköping, och har också ett förflutet som forskare. Att takterna sitter i märktes när familjen väntade tredje barnet.

– Av olika orsaker bad vi om att få ett tredje ultraljud. Det fick vi inte, troligen av kostnadsskäl. Det svaret fick mig att börja fundera – kan det vara mer ekonomiskt att ha upprepad ultraljud under graviditeten, och på så sätt kanske upptäcka eventuella problem tidigare? Har någon undersökt det?

– Sjukvården är full av intressanta uppslag. Det gäller bara att skaffa sig redskap för att kunna fånga upp dem. ●

fortsättning från sidan 1

FORSS-dagen 7 mars 2003 i Nässjö – öppen för alla som vill pröva sin idé

manhang. Idéer som lyfter fram kvinno- och barnperspektivet är särskilt välkomna, påpekar Staffan Smeds.

– Det finns många spännande och viktiga frågor som borde bli föremål för ordentliga undersökningar. Ingen har kartlagt barns reaktioner på sjukhusvistelse till exempel, eller människors upplevelser av att vara patient.

Inger Rosdahl, professor och forskare, finns också på plats under FORSS-dagen för att svara på frågor och hjälpa människor att bearbeta sina funderingar. Det gjorde hon förra året också.

– Långt ifrån alla har planer på att fortsätta ända fram till en disputation – det tar fyra år om man forskar på heltid. Många kommer helt enkelt med ett problem som de vill lösa på ett vettigt sätt.

Egentligen har alla som jobbar inom vården funderingar kring sina patienter, menar hon. Ju mer ensam man är på sin arbetsplats – som läkare på en mindre vårdcentral till exempel – desto svårare är det att få tid att tänka färdigt. Och allteftersom tiden går växer frust-

rationen, eftersom samma problem brukar komma tillbaka om man aldrig hinner ta itu med dem.

– Det blir otillfredsställande i längden. Att istället få tid att undersöka en konkret fråga gör jobbet intressantare, och man blir mera nöjd.

Forskarvärlden är hårt reglerad. Varje steg, från vem som är behörig till hur examinationen ska se ut, har sin bestämda form som är fastställd av myndigheterna. Tråkiga rutiner, menar Inger Rosdahl, men nödvändiga att känna till för den som vill ta sig in. Därför informerar hon om vad som gäller, och hur man kan lösa det som ser svårt ut. Med sin breda erfarenhet av forskning på bland annat Hälsouniversitetet, har hon många tips, råd och personkontakter att föreslå.

Hur vet man då om man själv och den egna idén alls skulle kunna passa för forskning? Tre kriterier måste vara uppfyllda till att börja med, säger Staffan Smeds.

– Det viktiga är att drivas av nyfiken-

Engagerade deltagare i förra årets FORSS-dag i Träcentrum i Nässjö.

het, det är den förutsättning som alltid måste finnas i botten. Kanske är det en frustration som ligger och gror, och som väckt ens nyfikenhet: varför blir det inte bra, hur ska vi göra? Det andra är att man bör ha en önskan att förbättra, och det tredje är önskan att förstå, att skaffa sig nya kunskaper. Känner man att de synsätten stämmer, har man en bra grund för att gå vidare.

Att delta i FORSS-dagen kan vara ett avstamp. Alla går inte därifrån med en färdig ansökan i handen. Men de flesta frågetecknen är garanterat utträtade.

FoU-dag för forskare i startgroparna

Tid: 7 mars 2003 Plats: Träcentrum i Nässjö

PROGRAM:

10.00 Välkomsthälsning – FORSS ett nätverk för forskning i Sydöstra Sverige.

10.15 Människa, vetenskap och handlande.

12.00 Lätt lunch. Därefter besöker deltagarna stationerna fram till avslutningen **15.00**.

Ämnen för stationerna: Att skriva bra ansökan till FORSS, Att skriva bra ansökan till forskningsetisk kommitté, Att an-

vända INTERNET i forskningsarbete, Litteratursökning via INTRANET, Att forskaranmäla sig vid Hälsouniversitetet, Utvecklingsarbete.

Definitivt program kommer att finnas på FORSS hemsida.

Anmälan senast den 25/2

till FORSS, 581 91 Linköping, eller fax 013/14 84 98 eller per e-post: agneta.linghag@lio.se

Ingen deltagaravgift.

Jag anmäler mig till FoU-dagen 7 mars 2003:

Namn: Arbetsplats:
Adress: Postadress: Fax/e-mail:

Forss hemsida

www.forss.ltkalmar.se

erbjuder vidare information om FORSS och hur man söker stöd. Här finns också ansökningshandlingar tillgängliga.

FORSS
FORSKNINGSRÅDET I SYDÖSTRA SVERIGE

Kansli : 581 91 Linköping
Tel : 013 - 22 76 55
Fax : 013 - 14 84 98
Ansvarig utgivare: Ulf Ekström
Redaktör: Claes Hallert
Layout: Forma Viva, Linköping
Abonnemang: 013 - 22 12 70
e-post: agneta.linghag@lio.se

Medarbetarna på FORSS kansli har uppdraget för FORSS på deltid. Detta innebär att den som söker kontakta kansliet inte alltid kan räkna med att få direkt kontakt. Säkrast nås kansliet via telefax och e-post.